

ERANTZUNAK

Martin Olazar jauna
ZER

Olazar jaun maitea:

Aspalditik nabil alegin aundiak egiten gure euskera maitegarria ikasteko. Baña, ikusiko dozun lez, ez dot ondiño apur bat baño ikasi idazteko gitxi eta itz egiteko gitxiago, batez be gizon jakintsuagaz berba egiteko. Orregaitik parkatu egin bear dozuz nire okerrak eta nire asmoaren mamiña erderaz idazten ba dot. Bestela ezin ulertuko izango daustazu.

«Bizkaiko Forua» liburu barria artu ta erabilili dot eta nire ustez (nire eritxiak ez dau ezer balio, ori ba-dakit) liburu oso apaindu ta ederra da. Zuk esan dozu «Zer» aldizkarian «eusker a ederra, jatorra, garbia, ondo josia, egokia, berba baten esateko, benetako bizkaiera, bizkaiera apaindua, zuzendua, egokitu ta batua dala». Zure eritxiak oso poztuten nau, neu be Puxana jaunaren lagun eta adiskide nazalako.

Baña beste gauza batzuk, ez orrelakoak geitu dozuz eta onen buruz esan gura dot, legegizona nazalako, nire eritxia. Erderaz esango dodaz utsik ez eukiteko. (ZER'ek eukeratzen dau).

«Fuero» berbea euskeratzeko «Lege Zarra» itza erabiltearen aurka, itzaltasunik aundienaz agertzen dot nire eritxia. Okerra emendik dator: Askok, lege-zaleak be bai, legea ta eskubidea ez dabezela berezitzen.

Legea eskubideen iturri bat da, ardatz bakarreko ta burubidezko erakundea dauken lurraldeetan garrantzitsuena, baiña beti, antxiña Bizkaia'n lez, benetako erri-agintaritzak dauken erakundeetan txikiena. Legeak baiña garrantzi aundiagoa euken oiturak eta gure «Batzar»en erabagiak eta foru-barruko Alkateenak.

Forua ez da ba euskaldunen legea, euskaldunen eskubidea baiño.

Erdi-Aroko oiturea zan ekanduak, oiturak eta esakun zarrak be bai, idatziz agertzea, orrelan legegilleen (legearen) naikeriak alboratzeko, erri-eskubidea ezerezituta edo baztertuta geratu ez daiten.

Olako lege-moltzoai Frantzia'n oiturak ezarri eutsoen izena (les coutumes de Paris) esaterako) eta Italia'n arauak, gure artean barriz Foruak.

Egia da, Gastelarren eskubide-liburuetan itz ori erregeak emondako eskubide-agiriak azaltzeko erabilten da (Logroño'ko Forua, Cuenca'ko Forua) baiña orrek ez dauko zer-ikusirik gure foruekaz.

Naparroa erreñu zanean, buru-jabetza osoa eukanean, legedi bat egiterakoan (1237'an izan zan ori, I Teobaldo'ren al-dian) Naparroa'ko Foru Nagusia ezarri eutson izena; izen orrek mugea igaro eban eta Benabarre'n «les Fors» agertu ziran.

Bizkaia'k bere foruak eskubideak, frankezak eta erri-eskubideak batu ebazanean, lege biurtzen dauzan 1452'ko idaztiak ardura aundiaz artzen dau «Foru» izena, balio aundiagoko lez eta erritik sortutako eskubidea, ez erregeak emona, gogoratzen daualako.

«Lege» lez iztea, arrisku aundiko jokia izango zan, erregearearen eskubidepean izango zalako aldatzea.

Bizkaia'k bere buruari foruak emoten dautsoz eta egunero jokabideaz ezarten dau, kondairak dakartsozan oztopoak azpiratuz.

Forua, idaztuta gero be, ez da geratzen liburuan betirako geldigi-roan, liburu orreri gauza asko geitzen jakoz edo len esan barik itzi diralako edo Bizkaia'k ulertzen dauzan lez ulertzeko.

Nire ustez, legegintzako Ian orrei «lege» izena ipintea utsune aundi batera jaustea da, gure eskubidearen esangurea galdu egiten da, au erromatarren eta jermendarren burubidetik baiño anglo-sajonen pentsabidetik urrago degoalako.

«Foru» izena, «Lege» izena lez, latiñetik artua da, baiña lenngoak zarren ondorena ta eskubidea ulertzeko era berezia agertzen dau, eskubidea sortzeko era berezi bat, legegintzatik kanpo geratzen dana, au agintaritzak gogorreko ta erriagaz zerikusi gitxiagoko erakundeetakoala.

Ni ziur nago, Arana Goiri eskubide-ikaslea izan ba'litz, ulertuko eballa, erreze, alde au.

Parkatu larregi ekiten ba'dot. Gure izkuntzaren alde egiten dozuzan lanak arrigarriak dira nire ustez, eta batez be, bizkaitarren jokabidean doazelako.

Bizkaitarren agerbide au sendotu ta indartu egin bear da.

Ez artu ba nire itzak aurkako azterpen lez. Nire ardura bizi baten agerbide baiño ez dira. Beste egun baten «franqueza» berbea aztertu gura neuke.

Barrero eskatzen dautzut zure parkamena. Gure erriaren alde bide bardiñean gabiltz eta bide onetan anaitasunez ibilli bear dogu.

Artu egizu besarkada bat.

ADRIAN ZELAIA'k

BIZKAIERA-ADITZA DALA-TA

Leenen eta bein, ez nator ona neure miña agertzer a, ezta iñor mintzeko asmotan be, zerbait ikastera baiño.

Orixe'k iñoanez, euskeraz idaztean, guztiok dogu zerbait ikasi-bearra. (Erderaz idaztean be beste orrenbeste jazoten dala uste dot. Nor da, bestela, idazle bikain-bikaina?, guztiz bikaina? Nok ez dau akatsik?).

Irakurri dot ZER aldizkarian (50 garren zenbakian) Olazar jaunak «Bizkaia'ko Forua» liburuari egin dautsan eritzi-pena.

Ez naz sartuko Olazar'en eritziak aztertzer a —batzuk eztabaidazkoak bene-

tan—, aren eritzi bat argitzer a baiño, aurrerantzean nire uts-egiñak zuzendu aal dagidazan.

Auxe diño Olazar'ek: «Ba-dauz liburu onek gauza eder eta zoragarriak. Esaterako aditza erabiltea. Onetan Puxana benetako maisu dogu. Iñok ez daki Bizkaia'ko aditza berak bestean erabilten. Eta ori argi ta garbi geratzen da liburuan».

Puxana jaunak «Euskal Aditza Bizkaiera» liburu oso baliotsua idatzi dau; beraz, aditza erabilten ondo ta artez jakin bear berak.

Baiña, «Iñok ez daki Bizkaia'ko aditza

berak bestean ondo erabilten» esatea, lartxo esatea dala uste dot, lartxo esatea eta doan, utsean, emotea.

Ori, Aita A kesolo'k, Aita Onaindia'k, Etxenagusia'k, Aurre-Apraiñ'ek eta beste batzuek, batzuetan beintzat, aditza ez dogula ondo erabilten esatea da.

Leen esan dodana, jakiña: Nok ez dau akatsik? Baiña akatsak eta obenak agertu egin bear izaten dira, akats beretan barrero ez jausteko. Eta agertu bakarrik ez, egiaztu be bai. Izan be, bat da esatea, eta beste bat egiaztea.

Beraz, Olazar adiskidearen argibideen zain geratzen naz, eta gogo onez erantzungo dautsat, nire baietza edo ezetza agerturik. Eta orrela, bearbada, orio-piper saltza geiago emon aal izango dautsagu ZER aldizkari oni. KEREXETA